

1. Lausunto muistiosta ja yleisiä näkökulmia taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden toimeenpanosta

Tampereen kaupunki lausuu taito- ja taideaineiden kokeista yleisellä tasolla seuraavaa: Lukion taito- ja taideaineiden ottaminen mukaan osaksi ylioppilastutkintoa on iso uudistus. Uudistuksen toteuttamiseksi tulee opettajille järjestää ajoissa maksutonta täydennyskoulutusta. Kunkin taito- ja taideaineen opetussuunnitelmien sisältöä tulee tarkentaa ja valmistavien näyttöjen sekä yo-kokeiden ohjeiden sekä arviointikriteerien tulee olla selkeästi määritettyjä. Taito- ja taideaineiden kokeen kesto voisi olla kestoltaan lyhyempi kuin muut ylioppilastutkinnon kokeet.

Yo-koeuudistukseen tulee saada riittävät resurssit. Kolmen uuden kokeen toteuttaminen maksaa sekä suunnittelu- että toteutusvaiheessa. Valmistavan näytön järjestelyt tulevat vaatimaan paljon suunnittelua. Resurssointia ja aikatauluttamista täytyy olla mahdollista suunnitella ajoissa.

Aikataulutuksessa ja näyttökokeiden käytänteissä tulee huomioida kaikkien kirjoitettavien taito- ja taideaineiden erilaisuus ja pyrkiä tarvittaessa eriyttämään niiden tarpeiden mukaan.

On varmistettava, että myös aikuislukiolaisilla ja ammatillisessa kaksoistutkintolaisilla ylioppilastutkintoon osallistuvalla kokelaalla on samat mahdollisuudet taitoaineiden opintoihin kuin päivälukiolaisilla

2. Näkökulmia kuvataiteen ylioppilaskokeiden toimeenpanosta

Muistiossa pohditaan seuraavaa sivulla 27:

Lähtökohtaisesti valmistavaa näyttöä hyödynnetään koesuoritukseen sisältyviin reflektointitehtäviin. Valmistavasta näytöstä ei annettaisi erillisiä pisteitä, mutta hyvä valmistava näyttö antaa edellytykset hyvälle pisteille reflektoinnista.

Valmistava näyttö ja koe tulee arvioida omina kokonaisuuksinaan. Valmistavasta näytöstä tulee saada erilliset pisteet. Valmistavan näytön pisteiden tulee olla merkittävä osa kokonaisarvosanasta, esim. 50 %. Valmistavan näytön auki sanoitettu teksti ei voi olla ainoa arvioitava osa.

Kuvataiteen opetussuunnitelmaa tulee selkeyttää, sisältöjä ja tavoitteita terävöittää. Mikäli opetussuunnitelmaa ei voida täsmentää, yo-kokeen kysymykset täytyy perustaa niihin opetussuunnitelman ilmaisuihin, jotka eivät ole tulkinnanvaraisia.

Lausuntoa antavien kuvataideopettajien esiin nostama esimerkki liian abstrakteista, tulkinnanvaraisista ilmauksista, sivu 51:

Ilmaisun ja tulkinnan taidot -tavoitealue

Kuvallisen tuottamisen keinojen käyttö ja soveltaminen näytössä

- käyttää näytössään visuaalisuuden rinnalla muita tietämisen tapoja (valitun tehtävän ja aineiston lähtökohdista)

Tämä ilmaus on tulkinnanvarainen eikä ole ymmärrettävissä tai arvioitavissa objektiivisesti.

Muistiossa esiteltyyn minimitasoon on syytä lisätä kolmiulotteisen rakentelun materiaaleja ja tarjota ehdotettua Gimpiä parempi digitaalisen kuvantekemisen väline.

Lähtökohtana taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeelle on pidettävä sitä, että järjestelmät (Abitti2) tukevat esim. opiskelijoiden omien kuvallisten tuotosten käyttämistä koetilanteissa. Mikäli järjestelmään ei saada tällaista tunnistautumisen varaan rakennettua henkilökohtaisen digitaalisen aineiston käyttöä koepäivänä, koetilanteessa pitää voida käyttää koulun tarkistamaa ja jakamaa tulostetta ennakoivan näytön artefaktista.

Muistiossa pohditaan seuraavaa sivulla 27:

“Lukio vahvistaa, että kyse on kokelaan työstä. Mitä kokelas saa tehdä valmistautumisen aikana ja mahdollisten osien välissä? Mikä on valvojan rooli näytön tuottamisessa? Miten voidaan riittävän luotettavasti varmistaa, että kyse on kokelaan omasta osaamisesta?”

Kun valmistava näyttö ja digitaalinen koetilanne ovat verrannollisia mihin tahansa yo-koepäivään, ei ole hämärän peittoon jäävää osien välistä suunnittelu- tai reflektointiaikaa. Tuotokset tehdään, dokumentoidaan sekä tallennetaan valvotuissa tiloissa ja YTL:n omissa koejärjestelmissä. Vastuu ei voi olla pelkästään lukioilla, vaan koejärjestelmän täytyy mahdollistaa luotettavuus valtakunnallisella tasolla.

3. Näkökulmia liikunnan ylioppilaskokeiden toimeenpanosta

Valmistava näyttö:

Valmistavan näytön toteuttamisessa on otettava huomioon vaihtelevat tila- ja välineresurssit kouluilla. Ohjeistuksessa tulee huomioida esim. tilan korkeus, mikä on minimivaatimus valmistavan näytön suorittamiselle. Valmistavan näytön tallentamiseen on tultava ohjeistus laitevaatimuksista ja asetteluista järjestävältä taholta (YTL).

Valmistava näyttö tulee pisteyttää siten, että sitä on mahdollista käyttää sellaisenaan jatko-opinnoissa. Toisin sanoen kokonaisarvosanan lisäksi, tulee käydä ilmi, miten pisteytys on jakautunut kahden osion (näyttö ja digitaalinen osio) välillä.

Näyttökokeiden alustava luonnoksessa esitetty järjestämisaikataulu on haastava erityisesti kevään ylioppilastutkinnon osalta. Tehtävänantopäiväksi 15.2. on liian myöhään, jotta kokelaat ehtivät harjoittelemaan ja lukiot järjestämään näyttökokeet ennen kirjallisten ylioppilaskokeiden alkamista. Näyttöjen vastaanottamiseen ja arviointiin pitää siten varata riittävästi aikaa. Voisiko opiskelija saada heti kokeeseen ilmoittautuessaan näyttökoetehtävän? On myös hyvä huomioida, että tehtävänannon jälkeen, opiskelijalla tulee olla riittävästi aikaa harjoitella näyttöä varten, jolloin tiukka aikataulu ei tätä mahdollista.

Digitaalinen koe

Koska kyseessä on vahvasti toiminnallinen oppiaine, tulee opettajille antaa selkeä ohjeistus siitä, millaisia tehtäviä digitaalisessa kokeessa voi olla. Vaikka liikunnalla on paljon yhteyttä terveystieto-oppiaineeseen, ei kokeesta saa muodostua toinen terveystiedon koe. Nykyinen ops ei anna riittävästi tarkkuutta opettamiseen, jotta opettajalla olisi selkeä kuva siitä, mitä kunkin opintojakson kohdalla tulee painottaa tai millaista sanastoa käyttää. Myös jos digitaalisessa kokeessa halutaan kokelaan arvioivan omaa näyttöään, tulee tähän antaa selkeät kriteeristöt ja ohjeet, mitä opiskelijan tulisi opintojaksojen aikana oppia.

4. Näkökulmia musiikin ylioppilaskokeiden toimeenpanosta

Valmistava näyttö

Tampereen kaupunki on samaa mieltä, että valmistavassa näytössä on hyvä olla tehtävä, johon opiskelija valmistautuu pitkäkestoisesti ja tehtävä joka valmistetaan määräajassa. Valmistavan näytön on sisällettävä yhteismusisointia, koska se on lukion musiikinopetuksen keskeisin sisältö.

Kokelaan tulee tietää valmistavan näytön arviointikriteerit etukäteen.

Valmistavalle näytölle on annettava riittävä painoarvo, seurantatyöryhmän esittämä 50% on ehdottomasti minimi.

Vähintään yksi tehtävistä on annettava kokelaille heti yo-kokeeseen ilmoittautumisen jälkeen, jotta opiskelijalla on aikaa valmistautua.

Voiko kokelas soittaa valmistavassa näytössä millä tahansa soittimella? Miten arvioidaan lukion opintojaksojen mukaan ja erotetaan harrastuneisuus? Onko valmistava näyttö mahdollista suorittaa myös esimerkiksi musiikkiohjelmaa, läppäriä ja midi-instrumentteja käyttäen vai rajataanko näyttö perinteisiin instrumentteihin?

Jos lukio on velvollinen tarjoamaan kokelaalle tilat ja instrumentit valmistautumiseen, alle kuukauden valmistelu-aika valmistavalle näytölle saattaa osoittautua lukiolle ylivoimaiseksi järjestää.

Ei voida velvoittaa että syksyn musiikin yo-kokelaat pääsevät kouluille harjoittelemaan kesälomien aikana, joten syksyn musiikin yo-kokeisiin osallistuvilla on vähemmän aikaa harjoitteluun lukiolla.

Digitaalinen koe

Tampereen kaupunki on samaa mieltä seurantaryhmän kanssa siitä, että digitaalisen kokeen tehtävien tulee painottua ja liittyä soivaan musiikilliseen materiaaliin ja sen käsittelyyn. Pelkästään kirjoittamiseen perustuva koe ei ole mielekäs musiikin oppiaineen ydintehtävän valossa.

Jos digitaalisessa kokeessa reflektoidaan valmistavan osuuden materiaalia, pohdimme mittaako valmistavan näytön reflektio juurikaan muuta kuin kielellistä osaamista?

Lisäongelman reflektiolle tuottaa se, jos kokelaat eivät saa esitystallennetta käyttöönsä digitaaliseen kokeeseen. Jos reflektiotekstiä kokeessa arvostellaan, sitä pitää opettaa lukion musiikintunneilla ja reflektiotekstin arvostelulle pitää laatia konkreettiset kriteerit.

On tärkeää, että tehtävät mittaavat yleisiä musiikillisen osaamisen ja ymmärtämisen valmiuksia eivätkä spesifiä tietoa: nykyisillä OPS-sisällöillä ja oppimateriaaleilla on välttämätöntä, että esim. kulttuurisen osaamisen tehtävät ovat aineistolähtöisiä ja soveltavia eivätkä tunnistamistehtäviä, LOPS:ssa ei ole mainittu yhtäkään spesifiä musiikin lajia.

Yleisiä huomioita

LOPSissa edellytetään musiikkiteknologian käyttämistä musiikin tekemisessä, mutta LOPS ei kuitenkaan sisällä ainuttakaan mainintaa mitä ohjelmia tai sovelluksia opiskelijan tulisi oppia käyttämään. Jos ylioppilaskirjoituksissa tulee olemaan tehtäviä, jotka mittaavat opiskelijan taitoja hyödyntää musiikkitekologiaa, niin tulisi sopia valtakunnallisesti minkä ohjelmien käyttöä lukioissa tulisi harjoitella (samalla tavoin kuin harjoitellaan Abitin käyttöä).